DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)
den 16 oktober 2001 *

I mål C-212/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Tribunal de travail de Mons (Belgien), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Salvatore Stallone

och

Office national de l'emploi (ONEM),

angående tolkningen av artiklarna 1 f i och 68.2 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda,

* Rättegångsspråk: franska.

egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1),

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C. Gulmann, tillförordnad ordförande på tredje avdelningen (referent), samt domarna J.-P. Puissochet och J. N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: A. Tizzano,
justitiesekreterare: avdelningschefen D. Louterman-Hubeau,

smed beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Salvatore Stallone, genom facklige ombudsmannen D. Rossini,

— Office national de l'emploi (ONEM), genom A. Bridoux-Culem, avocat,

— Belgiens regering, genom A. Snoecx, i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom R. Silva de Lapuerta, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom P. Hillenkamp och D. Martin, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 29 mars 2001 av: Salvatore Stallone, Belgiens regering och kommissionen,

och efter att den 7 juni 2001 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Tribunal de travail de Mons har, genom beslut av den 24 maj 2000 som inkom till domstolens kansli den 30 maj samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt en fråga om tolkningen av artiklarna 1 f i och 68.2 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda,

egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1, nedan kallad förordningen).

2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Salvatore Stallone och Office national de l'emploi (nedan kallad ONEM) angående ett beslut av den sistnämnda att avslå hans ansökan om utbetalning av arbetslöshetsförmåner med höjd taxa, så kallad "taxa för familjeförsörjare".

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 Artikel 1 i förordningen, som har rubriken "Definitioner", har följande lydelse:

"I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

f) i) Familjemedlem: den som definieras eller erkänns som familjemedlem eller som betecknas som medlem av hushållet i den lagstiftning enligt vilken förmåner utges ... Om denna lagstiftning betraktar som familjemedlem eller medlem av hushållet endast den som är samboende med den anställde eller egenföretagaren, skall detta villkor anses vara uppfyllt om personen för sin försörjning huvudsakligen är ekonomiskt beroende av den anställde eller egenföretagaren ..."

4 I artikel 68.2 i förordningen, under avdelning III, kapitel 6, med rubriken "Arbetslöshetsförmåner", föreskrivs följande:

"Den behöriga institutionen i en medlemsstat vars lagstiftning föreskriver att förmånernas storlek varierar med antalet familjemedlemmar, skall också beakta personens familjemedlemmar bosatta inom en annan medlemsstats territorium som om de vore bosatta inom den behöriga statens territorium. Denna bestämmelse gäller dock inte om en annan person har rätt till arbetslöshetsförmåner i familjemedlemmarnas bosättningsland och om familjemedlemmarna beaktas vid beräkningen av dessa förmåner."

Den nationella lagstiftningen

5 Enligt artikel 66 i kunglig förordning av den 25 november 1991 med bestämmelser för arbetslöshet (*Moniteur belge* av den 31 december 1991, s. 29888, nedan kallad den kungliga förordningen) måste en arbetslös ha stadigvarande hemvist i Belgien för att de arbetslöshetsförmåner som föreskrivs i förordningen skall utgå till honom, och dessutom måste han faktiskt vara bosatt i denna medlemsstat.

6 I artikel 110.1 i den kungliga förordningen föreskrivs följande:

"Med en arbetstagare med försörjningsbörda avses en arbetstagare som

1. sammanbor med en make som varken har inkomst av tjänst eller inkomst som ersätter inkomst av tjänst; i sådant fall beaktas inte att andra personer som sammanbor med arbetstagaren eventuellt kan ha inkomster,

2. inte sammanbor med en make, utan som endast sammanbor med:

a) ett eller flera barn, under förutsättning att arbetstagaren har rätt till familjebidrag för åtminstone ett av dem eller att inte något av barnen har någon inkomst av tjänst eller någon inkomst som ersätter inkomst av tjänst,

b) ett eller flera barn och andra anhöriga eller ingifta släktingar intill tredje ledet, under förutsättning att arbetstagaren har rätt till familjebidrag för åtminstone ett av barnen och att de andra anhöriga eller ingifta släktingarna varken har några inkomster av tjänst eller inkomster som ersätter inkomst av tjänst,

c) en eller flera anhöriga eller ingifta släktingar intill tredje ledet som varken har några inkomster av tjänst eller inkomster som ersätter inkomst av tjänst.

..."

7 I artikel 114.3 i den kungliga förordningen stadgas att det dagliga grundbeloppet för arbetslöshetsförmåner för arbetstagare vars familj för sin försörjning är ekonomiskt beroende av honom, under hela den tid arbetslösheten varar ökas med ett tillägg för inkomstbortfall som fastställts till 5 procent av medellönen per dag.

8 I artikel 59 i förordning av den 26 november 1991 om tillämpningsföreskrifter för den kungliga förordningen (*Moniteur belge* av den 25 januari 1992, s. 1593) stadgas följande vad beträffar begreppet sammanboende:

"Med sammanboende skall förstås att två eller flera personer bor tillsammans i samma bostad och sköter hushållsangelägenheterna i huvudsak gemensamt.

Även följande medlemmar av hushållet skall anses vara sammanboende:

1. Den som fullgör värnplikt eller vapenfri tjänst.

2. Den som är fängslad, internerad eller intagen på mentalsjukhus, under de tolv första månaderna.

3. Den som tillfälligt har annan bosättning av yrkesskäl."

Bakgrund och tolkningsfråga

9 Det framgår av handlingarna i målet att Salvatore Stallone, som är italiensk medborgare, är bosatt i Belgien. Efter att ha utövat avlönad verksamhet där från den 16 maj 1977 till den 19 februari 1978 beviljades han den 20 februari 1978 för första gången arbetslöshetsförmåner i Belgien. När han ingav denna begäran om förmåner uppgav han att han levde med sin hustru och ett av sina barn.

10 Det framgår av ONEM:s yttrande att Salvatore Stallones hustru och barn fortsatte att vara bosatta med honom i Belgien till den 1 maj 1991, då de återvände till Italien för att leva där.

11 Den 20 september 1993 ansökte käranden i målet vid den nationella domstolen hos ONEM, genom ett formulär betecknat "ansökan om undantag på grund av force majeure", om arbetslöshetsförmåner enligt taxan för "familjeförsörjare", det vill säga den höjda taxan för arbetstagare vars familj för sin försörjning är

ekonomiskt beroende av honom i den mening som avses i artikel 110 i den kungliga förordningen. Salvatore Stallones ansökan grundade sig på att hans hustru och barn, trots att de var bosatta i Italien, i praktiken för sin försörjning var ekonomiskt beroende av honom.

12 ONEM avslog Salvatore Stallones ansökan, men förefaller inte ha delgett honom sitt avslagsbeslut. Salvatore Stallone fick av en tillfällighet kännedom om att ONEM hade avslagit hans ansökan den 1 december 1993, då han infann sig vid den institution som var behörig att utbetala arbetslöshetsförmåner.

13 Efter att ONEM hade avslagit ansökan väckte Salvatore Stallone talan vid den hänskjutande domstolen, varvid han bestred avslagsbeslutet. På grund av den uppenbara oförenligheten mellan å ena sidan de belgiska bestämmelserna och å andra sidan de gemenskapsrättsliga bestämmelserna beslutade Tribunal de travail de Mons att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

"Utgör de europeiska fördragen, de europeiska bestämmelserna och särskilt artiklarna 1 f och 68.2 i rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996, i deras nuvarande lydelser eller i de lydelser som har gällt mellan den 1 december 1990 och fram till i dag, hinder för artikel 110.1.1 och 110.1.2 i kunglig förordning av den 25 november 1991 med bestämmelser om arbetslöshet, eftersom det enligt denna nationella bestämmelse beviljas arbetslöshetsförmåner enligt en förmånlig taxa endast under förutsättning att vissa familjemedlemmar skall sammanbo med den arbetslöse och inte endast att dessa familjemedlemmar för sin försörjning huvudsakligen eller faktiskt är ekonomiskt beroende av honom?"

14 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida artikel 68.2 i förordningen, jämförd med artikel 1 f i i denna, utgör hinder för tillämpning av sådana nationella bestämmelser som i målet vid den nationella domstolen, med stöd av vilka arbetslöshetsförmåner med höjd taxa beviljas

endast under förutsättning att den arbetslöse sammanbor med sina familjemedlemmar inom den behöriga medlemsstatens territorium.

15 Domstolen erinrar om att i artikel 68.2 första meningen i förordningen föreskrivs att "[d]en behöriga institutionen i en medlemsstat vars lagstiftning föreskriver att förmånernas storlek varierar med antalet familjemedlemmar, skall också beakta personens familjemedlemmar bosatta inom en annan medlemsstats territorium som om de vore bosatta inom den behöriga statens territorium."

16 Såsom kommissionen med rätta har påpekat utgår denna bestämmelse från principen att det inte får förekomma särbehandling av en arbetslös vars familj, liksom han själv, är bosatt i värdmedlemsstaten i förhållande till en arbetslös vars familjemedlemmar är bosatta inom en annan medlemsstats territorium. Artikel 68.2 i förordningen har till syfte att undvika att det uppkommer en indirekt diskriminering av migrerande arbetstagare, eftersom det huvudsakligen är de sistnämnda som berörs av ett krav på att deras familjemedlemmar skall vara bosatta inom det nationella territoriet. Denna bestämmelse är således ett konkret uttryck för den regel om likabehandling som stadgas i artikel 3.1 i förordningen.

17 Det skall därefter konstateras att artikel 68.2 i förordningen är tillämplig på sådana nationella bestämmelser som dem som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, vilka, såsom den nationella domstolen har påpekat i beslutet om hänskjutande, underförstått men med nödvändighet innebär att den arbetslöses familjemedlemmar skall vara bosatta inom det nationella territoriet, eftersom arbetslöshetsförmåner enbart beviljas arbetslösa som faktiskt är bosatta där.

18 Slutligen har ONEM felaktigt gjort gällande att artikel 68.2 i förordningen inte är tillämplig på målet vid den nationella domstolen med hänsyn till att det är

tillräckligt att den arbetslöse, för att omfattas av arbetslöshetsförmåner med höjd taxa, sammanbor med en enda av de personer som avses i artikel 110.1 i den kungliga förordningen och att dessutom den ifrågavarande förmånens storlek inte "varierar med antalet familjemedlemmar". Det skulle nämligen vara oförenligt med denna bestämmelses syfte såsom det definieras i punkt 16 i förevarande dom att tolka den så restriktivt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 augusti 1993 i mål C-66/92, Acciardi, REG 1993, s. I-4567, punkterna 22—26).

19 Det finns även skäl att förkasta ONEM:s och den belgiska regeringens argument att artikel 68.2 i förordningen inte är tillämplig på de nationella bestämmelserna i fråga i målet vid den nationella domstolen, eftersom dessa bestämmelser inte avser ett villkor avseende bosättning i värdmedlemsstaten utan att det visas att det, för att arbetslöshetsförmåner med höjd taxa skall beviljas, är en förutsättning att den arbetslöse och hans familjemedlemmar sammanbor. Detta villkor rättfärdigas framför allt med att det är nödvändigt att kontrollera att de sistnämnda för sin försörjning faktiskt är ekonomiskt beroende av den arbetslöse.

20 Det skall i detta avseende erinras om, såsom kommissionen med rätta har gjort, att begreppet familjemedlem definieras i artikel 1 f i i förordningen för tillämpningen av denna. När enligt en lagstiftning enbart en person som sammanbor med arbetstagaren anses vara familjemedlem, skall detta villkor enligt nämnda definition anses vara uppfyllt om personen för sin försörjning huvudsakligen är ekonomiskt beroende av den anställde.

21 Med hänsyn till denna definition skall artikel 68.2 i förordningen tolkas så, att den är tillämplig på nationella bestämmelser enligt vilka det för att arbetslöshetsförmåner med höjd taxa skall beviljas är en förutsättning att den arbetslöse och hans familjemedlemmar som för sin försörjning är ekonomiskt beroende av honom sammanbor.

22 Av detta följer även att sådana kontrollskäl som dem som har åberopats av ONEM och av den belgiska regeringen inte kan motivera ett villkor om sammanboende som leder till att en person som har familjemedlemmar som för sin försörjning är ekonomiskt beroende av honom och som är bosatta i en annan medlemsstat inte kan omfattas av arbetslöshetsförmåner med höjd taxa, om inte denna aspekt av definitionen av begreppet familjemedlem skall berövas sin ändamålsenliga verkan.

23 Med hänsyn till det ovan anförda skall frågan besvaras med att artikel 68.2 i förordningen, jämförd med artikel 1 f i i denna, utgör hinder för tillämpning av sådana nationella bestämmelser som i målet vid den nationella domstolen, med stöd av vilka arbetslöshetsförmåner med höjd taxa beviljas endast under förutsättning att den arbetslöse sammanbor med sina familjemedlemmar inom den behöriga medlemsstatens territorium.

24 Det skall påpekas att denna tolkning, som följer av artiklarna 68.2 och 1 f i i förordningen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt förordning nr 118/97, gäller för hela den period som tolkningsfrågan avser, eftersom dessa bestämmelser har förblivit i huvudsak oförändrade under denna period.

Rättegångskostnader

25 De kostnader som har förorsakats den belgiska och den spanska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 24 maj 2000 har ställts av Tribunal de travail de Mons — följande dom:

Artikel 68.2 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996, jämförd med artikel 1 f i i denna, utgör hinder för tillämpning av sådana nationella bestämmelser som i målet vid den nationella domstolen, med stöd av vilka arbetslöshetsförmåner med höjd taxa beviljas endast under förutsättning att den arbetslöse sammanbor med sina familjemedlemmar inom den behöriga medlemsstatens territorium.

Gulmann Puissochet Cunha Rodrigues

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 oktober 2001.

R. Grass F. Macken

Justitiesekreterare Ordförande på tredje avdelningen